

Utländska betyg - Hantering och rutiner i GR

2019, version 1

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2019
Gymnasieantagningen
Box 5073, 402 22 Göteborg
gymnasieantagningen@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Kontakt: [Anders Hemborg](#)

Rapporten är framtagen av Göteborgsregionen inom ramen för [projektet InVäst](#) med finansiering av Europeiska Socialfonden, ESF

Sammanfattning

Innehåll och slutsatser i korthet.

Utländska betyg har en viktig betydelse vid en kartläggning och kan också tjäna som underlag vid ansökan i fri kvot. Vad gäller nyanlända fokuserar Skolverket framför allt på de lag- och förordningsparagrafer som reglerar behovet av kartläggning och studieplanering samt på att bestämmelserna om betyg gäller alla i skolan, även nyanlända.

Inget stödmaterial avseende utländska grundskolebetyg är aktuellt sedan UHR nått fram till slutsatsen att det inte är genomförbart. Däremot arbetar Skolverket vidare med att utveckla existerande kartläggningsmaterial, däribland med anpassningar till äldre åldersgrupper och med möjlighet att kartlägga yrkeskunskaper.

Elever med utländska betyg kan antas i fri kvot eftersom deras betyg inte är jämförbara med de svenska. I Göteborgsregionen ansvarar avlämnande skola för att ge en behörighetsrekommendation och Gymnasieantagningen för antagning till kommunala gymnasieskolor. Fristående huvudmän antar själva.

Utländska grundskolebetyg är mycket svåra att relatera till svenska betyg. Även mellan till synes liknande länder finns viktiga skillnader, exempelvis avseende synen på likvärdighet och rättvisa, bedömningssystemens utformning och betygens olika betydelse för fortsatt skolgång.

I [bilaga 1](#) finns ca. 70 länder redovisade med uppgift om vad som i dessa länder motsvarar godkänt respektive högsta betyg. Tänk dock på att inte tolka det som är godkänt i ett utländskt betyg som motsvarande godkänt i ett svenskt grundskolebetyg, att lägga stor vikt vid annat bedömningsmaterial och att inte uppfatta uppgifterna som ett facit. Komplettera med andra källor vid behov.

Avslutade gymnasiestudier bedöms av Universitets- och högskolerådet (UHR). Med ett utlåtande därifrån kan en elev söka till högre studier på samma villkor som svenska elever. Jämte ett stort referensbibliotek och experter med ofta lång erfarenhet är deras internationella kontaktnät centralt. I undantagsfall, om underlaget förblir otillräckligt, avstår UHR från att ge ett utlåtande.

Ett utländskt betygs äkthet är svårt att avgöra och UHR polisanmäler endast om ett tidigare lärosäte har verifierat att en handling är falsk. Rådet till huvudman är att hellre fria än fälla.

Som regel är elever själv ansvariga för översättning av betygsdokument, men kommuner kan ha olika typer av rutiner för detta. En auktoriserad översättning är nationellt rekommenderad, men Göteborgsregionens Gymnasieantagning godtar också översättningar gjorda av studiehandledare, ämneslärare eller modersmålslärare. Original på engelska, norska eller danska behöver inte översättas, men i övriga fall ska översättning ske till svenska eller engelska.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Användningsområde och målgrupp.....	5
Göteborgsregionens gymnasieantagning	5
Bakgrund	6
Nationella lagar, riktlinjer och stöd	6
Ett nationellt regeringsuppdrag	7
Fri kvot - Utländska betyg	9
Ansökan och ansvar inom Göteborgsregionen	9
Tidslinje för ansökan i fri kvot - utländska betyg.....	9
Vem ansvarar för vad?.....	10
Avlämnande skola	10
Gymnasieantagningen	10
Mottagande skola (fristående).....	10
Mottagande skola (kommunal)	10
Att hantera utländska betyg	11
Bedömning.....	11
Vad betyder betygsskalan?.....	11
Går det att jämföra betyg?.....	11
Grundskolebetyg	11
Utländska gymnasiebetyg	12
Är betyget eller utbildningsdokumentet äkta?.....	13
Vad är en förfalskning?.....	13
Går det att se om betyget är falskt?.....	13
Vad händer om misstanke finns att betyget är falskt?.....	14
Översättning.....	14
Bilaga 1: Utländska betygsskalor	16
Tabell över utländska betygsskalor.....	16
Om tabellens källor.....	18

Inledning

I en samlad bedömning av utländska elevers förutsättningar att slutföra ett nationellt gymnasieprogram i Sverige spelar deras utländska grundskolebetyg en viktig roll. Men i avsaknad av ett nationellt utformat stöd i värderingen av dessa upplevs denna del i det kommunala och fristående huvudmannansvaret som svårhanterad. Göteborgsregionens gymnasieantagning har därför, i samverkan med ESF-projektet InVäst, tagit fram den här skriften om hur man kan se på utländska betyg, framför allt i relation till ansökan i fri kvot.

I denna första version av ”Utländska betyg – Hantering och rutiner i GR” finns översiktlig information om ansökan i fri kvot i Göteborgsregionen, hantering av utländska betyg och information om framför allt Gymnasieförordningens och Skolverkets perspektiv på utländska betyg. I bilaga 1 hittas också ett urval av länders beteckningar för vad som i respektive land utgör lägsta godkända betyg och högsta betyg. Till kommande version kommer bland annat fler tips på merläsning att läggas till.

Användningsområde och målgrupp

Alla nyanlända under 18 år ska, i nära anslutning till ankomsten till Sverige, genomgå en kartläggning, exempelvis på en grundskola, en mottagnings- eller språkintröktionsenhet. Ett utländskt betyg är i det sammanhanget ett värdefullt dokument som, tillsammans med övriga delar i en kartläggning, kan lägga grunden för en väl anpassad och långsiktigt hållbar studieplanering med sikte på behörighetsgivande grundskolebetyg.

För en elev med utländska grundskolebetyg finns det också en möjlighet att ansöka till ett nationellt gymnasieprogram i fri kvot. I denna skrift läggs ett särskilt fokus på ansökan i fri kvot - utländska betyg eftersom betygen i det sammanhanget, och tillsammans med andra bifogade ansökningshandlingar, har en mer central roll för både den avlämnande skolans behörighetsrekommendation och för den mottagande skolans beslut om antagning. Med mottagande skola avses här framför allt fristående skolor eftersom ansvaret för beslut om antagning till kommunala skolor i Göteborgsregionen ligger på Gymnasieantagningen.

Göteborgsregionens gymnasieantagning

Gymnasieantagningen inom GR är ett gemensamt antagningskansli för de 13 kommunerna inom Göteborgsregionen. De kommuner som ingår i samverkan är Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. Samtliga fristående gymnasieskolor inom Göteborgsregionen är anslutna till GR:s gymnasieantagning. Gymnasieantagningens uppdrag är att tillse en rättssäker antagning till gymnasieskola inom GR och säkerställa alla sökande elevers lika rätt. Cirka 12 000 sökande hanteras årligen.

Bakgrund

Nationella lagar, riktlinjer och stöd

Bestämmelserna om betyg gäller alla elever i skolan, även nyanlända elever och även om den nyanlända eleven inte börjar på skolan förrän sent i årskurs 9.¹ Om skolan efter genomförd kartläggning bedömer att eleven kommer att ha svårt att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan kan hen erbjudas en anpassad timplan. Skolans rektor kan också besluta om en utredning om särskilt stöd, exempelvis i form av en anpassad studiegång.²

Om eleven är obehörig efter avslutad grundskola ska hen erbjudas plats på ett introduktionsprogram, företrädesvis med inriktningen Språkinträdning för ungdomar som nyss har kommit till Sverige. Utbildningen har fokus på svenska språket för att eleven med slutbetyg på grundskolenivå ska kunna gå vidare till något annat program i gymnasieskolan, eller till annan utbildning.³

Förekomsten av utländska betygsdokument har ett underförstått värde vid en kartläggning av en nyanländ elevs kunskaper, men explicit lyfts de mycket sällan i aktuella styrdokument och i stödmaterial. Däremot finns det paragrafer i styrdokument som kan ge utländska betyg en implicit betydelse vid tillämpningen. I Skollagens avsnitt om behörighet står exempelvis att ”en sökande som på annat sätt än genom grundskolestudier har förvärvat likvärdiga kunskaper i ett ämne ska vid tillämpningen av behörighetsreglerna anses ha godkänt betyg i ämnet”.⁴ I förarbetet till Skollagens skrivningar om Språkinträdning lyfts att en del nyanlända kan ha ”mycket goda kunskaper motsvarande minst svensk grundskole- eller gymnasienivå” och att det är ”av väsentlig betydelse att nyligen anlända invandrarungdomar snabbt får sina kunskaper validerade”.⁵

Gymnasieförordningen ger också ett utrymme för ansökan i fri kvot som bland annat innebär att ett begränsat antal platser ska avsättas för dem som kommer från skolenheter ”vilkas betyg eller omdömen inte utan vidare kan jämföras med betygen från grundskolan” (se kap. [Fri kvot – Utländska betyg](#)).⁶

Det är respektive skola som ansvarar för att bedöma om en elevs kunskaper är likvärdiga de svenska behörighetskraven efter att ha gått i skola utomlands.⁷ I Skolverkets rapport om Språkinträdning från 2016 framgår att huvudmännen tycker det är svårt att göra dessa bedömningar, inte minst när det kommer till att validera utländska utbildningar. Idag försöker många skolor skapa ett eget system med följderna att bedömningen kan se olika ut i olika delar av landet.⁸ Vid en ansökan i fri kvot, där det utländska betyget väger

¹ Skolverket, [Nyanlända elever och betyg i grundskolan](#) (läst 190429)

² 2010:800, [Skollagen](#), kap.3 §12h

³ Skolverket, [Nyanlända i gymnasieskolan](#) (läst 190429)

⁴ 2010:800, [Skollagen](#), kap.16 §33

⁵ Prop. 2009/10:165, [Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet](#), s.448

⁶ 2010:2039, [Gymnasieförordningen](#), kap.7 §3

⁷ Skolverket via personlig kontakt (december 2016)

⁸ Skolverket, [Språkinträdning](#), s.44 och 51 (2016)

förhållandevis tungt, kan dessa olikheter påverka rättssäkerheten och likvärdigheten negativt.

Sett i ljuset av de samordnade resurser som Universitets- och högskolerådet har till förfogande, vid bedömningen av avslutade gymnasiebetyg, framstår också en enskild skolhuvudmans möjlighet att bedöma utländska betyg som begränsade (se kap. Att hantera utländska betyg). Det är tydligt, framför allt i Skolverkets råd och riktlinjer avseende nyanlända, att det inte är meningen att utländska betyg ska ha en avgörande betydelse vid ansökan till gymnasiet. Istället betonas vikten av en väl genomförd kartläggning och en god studieplanering i syfte att nå slutbetyg på grundskolenivå. Om en elev redan vid ankomsten till Sverige besitter kunskaper som matchar svenska behörighetskrav föreslås alternativet provning för elever på Språkinträdning, ett alternativ som också är tillgängligt för alla elever i grundskolan.⁹ Det är på dessa sätt som både den avlämnande och mottagande skolan kan tillförsäkra sig att en elevs möjligheter att slutföra sökt utbildning är så goda som möjligt.

Ett nationellt regeringsuppdrag

I utredningen ”En gymnasieskola för alla” från 2017 berörs svårigheterna med att bedöma nyanlända elevers utbildningar och att huvudmännen därför efterfrågar ett ”stödmaterial att utgå ifrån för att kunna bedöma utländsk [grundskole]utbildning”. Det nämns vidare att ”flera huvudmän efterfrågar [...] en funktion på statlig nivå med samlad kunskap om utländska utbildningar”, en önskan som tidigare lyfts i nämnd rapport om Språkinträdning.¹⁰

På förslag från Gymnasieutredningen får Skolverket inför budgetåret 2018 regeringens uppdrag att ta fram stöd för att underlätta huvudmännens kartläggning av tidigare utbildning och kunskaper, inklusive yrkeserfarenhet, hos nyanlända elever i gymnasieåldern. Som en del i uppdraget ska Skolverket, med stöd av Universitets- och högskolerådet (UHR), också se över möjligheterna till ett stödmaterial för bedömning av utländsk grundskoleutbildning.¹¹

I Gymnasieutredningen berörs bl.a. ett förslag från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om att en funktion på statlig nivå skulle kunna utformas som en digital handbok.¹² Ett förslag som, enligt SKL, skulle öka rättssäkerheten och likvärdigheten.¹³ En motsvarande handbok, Bedömningshandboken, har UHR publicerat för personal vid landets högskolor och universitet, men i Skolverkets delredovisning av regeringsuppdraget konstaterar UHR att det i nuläget inte är genomförbart att ta fram material om utländska grundskoleutbildningar. För att ta fram omräkningstabeller för utländska grundskolebetyg saknas ett samlat underlag rörande sökande med utländska grundskolebetyg då antagning till gymnasieskolan inte sker nationellt. Dessutom krävs en

⁹ Skolverket, Nyanlända i gymnasieskolan/Organisera mottagande och utbildning av nyanlända elever (lästa 190430)

¹⁰ SOU 2016:77, En gymnasieutbildning för alla - Del 1, s.763 och Skolverket, Språkinträdning, s.51 (2016)

¹¹ Utbildningsdepartementet, Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Statens skolverk, 3:24 (2017)

¹² SOU 2016:77, En gymnasieutbildning för alla - Del 1, s.571

¹³ SKL, Utbildning för nyanlända i gymnasieålder - diskussionsunderlag från SKL:s kansli, s.7 (2016)

regelbunden översyn eftersom alla utbildningsystem kontinuerligt genomgår förändringar.¹⁴

I det fortsatta arbetet med regeringsuppdraget kommer Skolverket istället att fokusera på andra centrala områden, däribland att:

- Målgruppsanpassa befintliga stödmaterial för kartläggning av elever i gymnasieåldern.
- Arbeta för en implementering av skollagens avsnitt om obligatoriska kunskapsbedömning och individuella studieplaner på språkintrödnktion.
- Utveckla material för kartläggning av yrkeskunskaper.

Därtill kommer Skolverket att se över behov av föreskrifter och planera för en aktiv implementering av nytt och tidigare material. Genomförandeprocessen pågår fram till en sammanfattande slutredovisning av uppdraget den 31 mars 2021.¹⁵

¹⁴ UHR, Bedömningshandboken (läst 190429) och Skolverket, Delredovisning av uppdrag Bedömning av nyanlända elevers tidigare utbildning och kunskaper, s.9 (2019)

¹⁵ Skolverket, Delredovisning av uppdrag Bedömning av nyanlända elevers tidigare utbildning och kunskaper, s.10-11 (2019)

Fri kvot - Utländska betyg

Bestämmelserna om betyg gäller alla elever i skolan, även nyanlända elever¹⁶, men under vissa omständigheter kan en sökande med utländsk utbildning som motsvarar grundskolan bli antagen till gymnasieskolan i fri kvot.

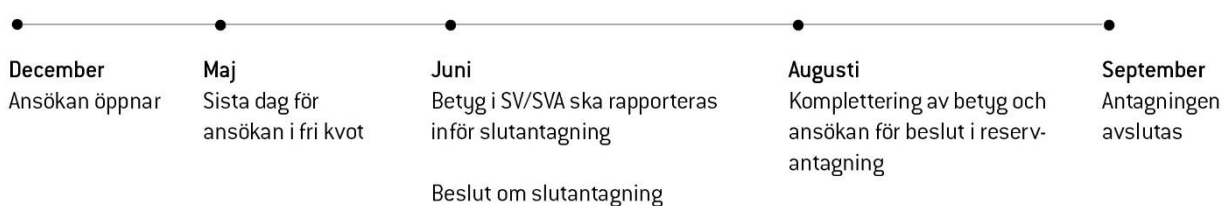
Elever med utländska betyg kan antas i fri kvot eftersom deras betyg inte är jämförbara med den svenska grundskolans betyg. För att tas emot behöver den sökande uppfylla behörighetskraven för utbildningen.

Några detaljerade regler kring frikvotsbedömning av den mottagande skolan finns inte, det är huvudmannen som avgör hur bedömningen ska ske. En nationell praxis har utvecklats, vilken bland annat vilar på att antagning inom fri kvot avgörs på grundval av en totalbedömning av den sökandes samlade meriter. Det är fråga om en fri bedömning och inte en rangordning grundad på poäng. De reella kompetenserna och förmågorna, inte enbart de formella meriterna, bör vara avgörande då det gäller att bestämma om en sökande ska få tillträde till sökt utbildning.¹⁷

Ansökan och ansvar inom Göteborgsregionen

I Göteborgsregionen är det Gymnasieantagningen som ansvarar för antagning till kommunala och fristående gymnasieskolor. Till fri kvot ansvarar fristående skolor själva för antagningen. I Göteborgsregionen kan en elev söka i fri kvot via antagningssystemet indra2.se till nationella program och introduktionsprogram för grupp - programinriktat val och yrkesintroduktion.

Tidslinje för ansökan i fri kvot - utländska betyg

Tidplaner för antagning till gymnasiet finns tillgängliga för skolpersonal genom inloggning på [Gymnasieantagningens hemsida](http://Gymnasieantagningens.hemsida).¹⁸

¹⁶ Skolverket, [Nyanlända elever och betyg i skolan](#) (läst 190506)

¹⁷ SKL, [Handbok för gymnasieantagning 2018-2019](#), s. 57-58 (2017)

¹⁸ Tidplanerna finns även tillgängliga som inloggad på indra2.se/admin

Vem ansvarar för vad?

Avlämnande skola

Vid ansökan i fri kvot inom Göteborgsregionen ansvarar den avlämnande skolan för att göra en behörighetsrekommendation. Genom att lämna en behörighetsrekommendation gör den avlämnande skolan en bedömning av elevens förutsättningar att slutföra sökt utbildning. Vid sidan av det utländska betyget bör denna rekommendation baseras på en genomförd kartläggning av elevens kunskaper.

Inom Göteborgsregionen görs val till program och skola i antagningssystemet indra2.se. Behörighetsrekommendationen och dess bilagor laddas upp av elevens skola och blir på så sätt tillgänglig för Gymnasieantagningen och för mottagande skola.

Läs mer i [Ansökan i fri kvot - utländska betyg](#) på [Gymnasieantagningens hemsida - För skolpersonal](#) (användarnamn: *skolpersonal*, lösenord: *indra2*).

Gymnasieantagningen

Beslut om behörighet tas av Gymnasieantagningen. Beslutet grundar sig i stor utsträckning på den rekommendation som avlämnande skola gör. Till kommunala skolor beslutas antagningen av Gymnasieantagningen och till fristående skolor fattas beslut om antagning av respektive skola.

Mottagande skola (fristående)

Efter att den formella behörigheten fastställts av Gymnasieantagningen tar fristående skolor beslut om antagning till den egna skolans program och registrerar detta i antagningssystemet. Inför detta beslut har skolan via ansökningshandlingarna i Indra tillgång till avlämnande skolas behörighetsrekommendation, utländskt betyg i original och utländskt betyg i översättning till svenska eller engelska. Den avlämnade skolan har också möjlighet att bifoga andra bedömningsunderlag till ansökan, exempelvis en genomförd kartläggning.

Den avlämnande skolans personal är de som känner eleven och hens förmågor bäst. I den mån den mottagande skolan anser sig behöva kompletteringar ska den därför ta kontakt med den avlämnande skolan.

Urval ska göras sakligt och opartiskt.¹⁹ Beslut om att *inte* anta en elev i fri kvot kan enbart grundas på att eleven skulle ha svårigheter att slutföra sökt gymnasieprogram. En sådan bedömning ska ske på grundval av vad som tidigare framkommit om elevens kunskaper och färdigheter. Att exempelvis ta hänsyn till en elevs ursprung eller till frågor om elevsättning är *inte* giltiga skäl för att inte anta sökande.

Mottagande skola (kommunal)

Inom Göteborgsregionen har Gymnasieantagningen i uppdrag att anta elever till kommunala skolor.

¹⁹ 2010:2039, [Gymnasieförordningen](#), kap.7 §2

Att hantera utländska betyg

Enligt Gymnasieförordningen går det inte att jämföra utländska grundskolebetyg med svenska, något som också bekräftas bl.a. i Skolverkets rapport ”Betygssystem i internationell belysning” från 2017. Även om en elevs utländska betyg bara ger en begränsad kunskap om elevens möjligheter att slutföra en svensk gymnasieutbildning, bidrar detsamma med viktiga pusselbitar i en större kartläggning eller tillsammans med annat bedömningsunderlag.

Bedömning

Inom ramen för en fri kvot-ansökan är det avgörande att bedöma en elevs förutsättningar att slutföra sökt gymnasieutbildning. De utländska betygen ger en uppfattning om hur elevens kunskaper och färdigheter står sig i förhållande till kunskapskraven i elevens ursprungsland, dvs vilket betyg som i respektive land utgör lägsta godkända betyg och högsta betyg.

Vad betyder betygsskalan?

I Bilaga 1: Utländska betygsskalar finns en förteckning över ca. 70 länder och vilket betygssteg som i dessa länder motsvarar godkänt respektive högsta betyg. Förteckningen bygger på en kombination av flera olika källor, däribland Europeiska kommissionens databas Eurydice, Skolverkets kunskapsöversikt ”Betygssystem i internationell belysning” från 2017 och underlag som erhållits av eller via utländska ambassader i Sverige. Eftersom källorna dock i många fall bygger på osäkra och svårverifierade data bör materialet tolkas med varsamhet. Det är därför viktigt att:

1. inte uppfatta uppgifterna som ett facit på vad som är ett godkänt betyg i ursprungslandets skolsystem. Bedöm källorna var och en för sig och komplettera med andra källor vid behov.
2. inte tolka det som är godkänt i ett utländskt betyg som motsvarande godkänt i ett svenskt grundskolebetyg.
3. lägga stor vikt vid annat bedömningsmaterial för att få en bättre uppfattning om hur elevens kunskaper och färdigheter förhåller sig till de svenska behörighetskraven.

Går det att jämföra betyg?

Grundskolebetyg

Redan i inledningen på Skolverkets kunskapsöversikt ”Betygssystem i internationell belysning” (2017) etableras att det är en stor utmaning ”att vara säker på att det vi kallar betyg i ett land motsvarar vad som anses vara betyg i ett annat land.”²⁰ Föreställningar om vad som utgör lärande, tilliten till numeriska data och graden av förtroende för bedömningar genomförda av barnens lärare är bara några av alla de faktorer som formar ett lands skola och bidrar till att bedömningssystemen varierar, med olika sätt att se på och utforma kunskapskrav, läroplaner m.m.

²⁰ Skolverket, Betygssystem i internationell belysning, s.2 (2017)

Forskaren Patricia Broodfoot menar att inget annat speglar ett lands värderingar såsom bedömningstraditionen. I Sverige finns det exempelvis ett starkt underliggande värde av likvärdighet medan motsvarande i Danmark är frihet. I Sverige utgår lärarnas ”makt” att betygssätta från en idé om professionalism, och lärarens kännedom om sina elever, medan ett sådant system i England upplevs orättvist. I England är det istället självklart att examinatoren är extern och att en bedömning är rättvis endast när det är det man presterar vid examinationen som spelar roll.²¹

I relation till det behov av stöd i hanteringen av utländska betyg som detta stödmaterial behandlar är kunskapsöversiktens urval av länder snävt. I rapporten görs en jämförande djupdykning av endast 15 länder, vilka i sin tur är ett urval av de fyrtio länder i världen som presterar bäst enligt Pisa.²² Ändå är olikheterna påfallande. Till skillnad från de flesta länder i Skolverkets rapport är betygen i Sverige överordnade andra mått inför både urval och utvärdering. De svenska betygen har därmed en större betydelse för elevernas fortsatta skolgång än i andra länder, vilket i sin tur bidrar till ett särskilt stort fokus på betygens likvärdighet.²³

Kunskapsöversikten beskriver ytterligare ett flertal intressanta skillnader i hur urvalet länder skiljer sig i synen på bedömning och betyg, men i detta sammanhang kan vi nöja oss med att återgå till kunskapsöversiktens inledning: ”en helt objektiv kunskapsöversikt om betyg och bedömning ur ett internationellt perspektiv är [...] inte möjlig att producera.”²⁴ Och därmed är de inte heller nödvändigtvis relevanta som enskilt underlag vid en jämförelse med deras svenska motsvarigheter.

Utländska gymnasiebetyg

Universitets- och högskolerådet (UHR) bedömer bara avslutade gymnasieutbildningar, det går inte att få ett utlåtande över en oavslutad gymnasieutbildning.²⁵ Viss information kan erhållas via UHR per telefon, men då enbart i begränsad omfattning. Det är dock bra att ha betyget framför sig om man tar en sådan kontakt med UHR.²⁶

I UHR:s process för att bedöma färdiga gymnasieutbildningar ställs i huvudsak fyra frågor i samband med inkommen ansökan; har alla nödvändiga dokument kommit in, är utbildningsdokumenten utfärdade av ett erkänt lärosäte eller myndighet, är de äkta och vilken svensk examen motsvarar utbildningen? Vid sidan av ett utbyggt referensbibliotek är kontakter med berörda länders myndigheter, lärosäten och andra länders kontor med liknande arbetsuppgifter mycket viktiga för UHR. Via dessa kontakter säkerställs att UHR i sina bedömningar alltid håller sig ajour med förändringar i omvärlden avseende exempelvis studieordning och lärosätens status.

I en jämförelse mellan en utländsk och en svensk utbildning använder UHR flera kriterier som grund för erkännande, däribland lärosätets eller skolans erkännandestatus, utbildningens syfte, utbildningens nivå eller placering i det utländska

²¹ Skolverket, *Betygssystem i internationell belysning*, s.158 (2017)

²² Skolverket, *Betygssystem i internationell belysning*, s.3 (2017)

²³ Skolverket, *Betygssystem i internationell belysning*, s.162 (2017)

²⁴ Skolverket, *Betygssystem i internationell belysning*, s.1 (2017)

²⁵ UHR, *Bedömning av utländsk utbildning – Frågor och svar/Oavslutad utbildning* (läst 190502)

²⁶ UHR via personlig kontakt (2019)

utbildningssystemet, studiernas omfattning och om utbildningen innehåller väsentliga skillnader jämfört med motsvarande svensk utbildning.

UHR:s bedömning resulterar i ett formellt utlåtande med samma status som ett svenskt gymnasiebetyg. Det innebär att utländska elever kan ansöka till en eftergymnasial utbildning på samma villkor som elever med en svensk gymnasieutbildning eller motsvarande. I undantagsfall, när underlaget för en precis beräkning av meritvärdet är otillräckligt, avstår UHR från att ge ett utlåtande. Detta kan exempelvis inträffa i anslutning till att konflikter bryter ut i berört land.²⁷

Är betyget eller utbildningsdokumentet äkta?

I UHR:s guide för arbetsgivare, "Identifiera förfalskade utbildningsdokument och bluffuniversitet", beskrivs fusktriangeln, en teori som gör det lättare att förstå fusk. Enligt denna består incitamentet för att en individ ska fuska av tre delar: krav (eller motiv), rationalisering och möjlighet. Ett krav kan bestå av ett upplevt behov av pengar, rationalisering kan handla om att skylla på att alla andra fuskar och möjlighet kan uppstå i en situation där kontrollen är bristfällig, exempelvis genom att en arbetsgivare inte undersöker en arbetssökandes utbildningshistorik. Den del av fusktriangeln som är enklast att påverka är möjlighet, exempelvis genom att införa nya rutiner där dessa visat sig vara otillräckliga.²⁸

Vad är en förfalskning?²⁹

En förfalskning är en efterbildning av ett dokument med syfte att det ska framstå som identiskt med originalet. UHR skiljer på tre typer av betygsförfalskningar, där de två översta är vanligast:

- Helförfalskning, att dokumentet är förfalskat i sin helhet.
- Delförfalskning, att en del av ett äkta betyg har ändrats, exempelvis genom att ett bokstavs-betyg har ändrats.
- Dokument som en person har erhållit på ett opassande eller olagligt sätt, exempelvis stulna utbildningsdokument.

Går det att se om betyget är falskt?

Det är svårt att avgöra om ett betyg eller ett utbildningsdokument är äkta eller falskt och för en enskild skola är det ofta i realiteten en alldeles för stor uppgift. Förfalskningar kan vara slarvigt genomförda och innehålla fel och inkonsekvenser, men att få äktheten i ett grundskoledokument kontrollerat av utfärdaren är på många sätt svårare och mer tidskrävande än vad internationella samarbeten och sammanställningar medger på gymnasie- eller universitetsnivå. Viktigt att veta är också att kvaliteten i utbildningsdokument varierar mellan olika länder och över tid. Ofta finns det naturliga förklaringar till att en äkta betyghandling kan se annorlunda ut.

²⁷ UHR, [UHR:s process för bedömning av utländsk utbildning](#) (läst 190502) och UHR via personlig kontakt (2019)

²⁸ UHR, [Identifiera förfalskade utbildningsdokument och bluffuniversitet - Version 1:2018](#), s.2 (2018). Se äv. [Wikipedia - Fraud deterrence/Fraud Triangle](#) (läst 190502)

²⁹ UHR, [Information innan ansökan - Lämna sanna uppgifter](#) (läst 190502)

Sedan länge har UHR, vars uppdrag begränsas till *avslutade* studier på gymnasie- eller eftergymnasial nivå, byggt upp ett omfattande referensmaterial av tidigare bedömningsärenden. I dagsläget har UHR:s avdelning för att bedöma slutbetyg från utländska gymnasieutbildningar ca. 90 medarbetare fördelat på fyra enheter. En av dessa enheter arbetar med att identifiera manipulerade dokument.

Arbetet som utredare av betygs äkthet kräver ofta en lång erfarenhet. Med tiden blir många av UHR:s medarbetare specialister på hur enskilda länders och utfärdares dokument ser ut och förändras över tid. Kontrollen som genomförs kan handla om tekniska fel, avvikelser i utformningen eller fel vad gäller lärosäte/utbildning. I en del dokument finns säkerhetsdetaljer som man kan upptäcka med rätt utrustning, för andra finns system för verifiering genom nationella register. En viktig och central del i UHR:s arbete är att hålla tät kontakt med utfärdandemyndigheter och med kontor som arbetar med liknande uppgifter i andra länder.³⁰

Vad händer om misstanke finns att betyget är falskt?

Det är ett lagbrott att använda sig av falska utbildningsdokument. När UHR polisanmäler förfalskningar av utländska dokument så är det med hänvisning till misstanke om åberopande av falsk urkund, 14 kap. 10 § brottsbalken (BrB).³¹ Detta sker dock *bara* om UHR har fått verifiering från tidigare lärosäte att en handling är falsk. Om man polisanmäler utan verifiering bör skolan, anser UHR, ställa sig frågan om hur man ska ställa sig om fallet läggs ner och brott inte kan bevisas.

Eftersom UHR saknar uppdrag, och därmed kunskapsunderlag, avseende andra länders oavslutade gymnasiestudier och grundskolebetyg kan de inte hjälpa grundskolor eller motsvarande med bedömning av äkthet. Ett övergripande råd kan dock sägas vara att en skola bör låta försiktighetsprincipen gälla om man saknar möjlighet att få en förfalskning verifierad via tidigare skola. Att anmäla en elev på grund av att ett dokument ser slarvigt ut eller tycks innehålla fel och inkonsekvenser bygger, menar UHR, på en alltför vag grund. I vissa fall kan denna typen av oregelbundenheter i dokument verifiera äkthet. Det kräver ett tränat öga, erfarenhet och ett stort jämförelsematerial för att kunna dra den sortens slutsats. Det är därför, anser UHR, rimligt att en enskild skola hellre friar än faller och att eleven sedan istället får visa sin nivå genom sitt arbete på grundskolan eller gymnasiet.³²

Översättning

Inom Göteborgsregionen ska utbildningsdokument på andra språk än engelska, norska eller danska översättas till svenska eller engelska. Översättningen bör utföras av en opartisk översättare, inte av elev eller anhörig till elev. I särskilda fall godtar Gymnasieantagningen översättningar av studiehandledare, ämneslärare eller modersmåls lärare. För auktoriserade översättare, följ huvudmannens anvisningar för

³⁰ UHR, [UHR:s process för bedömning av utländsk utbildning](#) (läst 190502), [Information innan ansökan - Lämna sanna uppgifter](#) (läst 190502), [Identifiera förfalskade utbildningsdokument och bluffuniversitet](#), s.2 (Version 1:2018) och via personlig kontakt (april 2019).

³¹ UHR, [Identifiera förfalskade utbildningsdokument och bluffuniversitet](#), s.6 (UHR, Version 1:2018). Se äv. 1962:700, [Brottsbalken](#) kap. 14 § 10

³² UHR via personlig kontakt (april 2019)

förmedling av tolktjänster om sådana finns. Professionella översättare kan också hittas via Kammarkollegiet eller Föreningen för Auktoriserade Translatorer.

Tänk på att olika kommuners rutiner kan skilja sig åt, både avseende elevens ansvar för att översätta ett betyg och avseende eftersökt eller accepterad kompetens hos översättare. I vissa kommuner söker eleverna själva externa översättare medan andra kommuner i högre grad bistår med exempelvis studiehandledare, ämneslärare eller externa professionella översättare.³³ På nationell nivå avgör i sin tur varje gymnasieantagning själv vilka språk- eller kvalitetskrav som ska gälla på översättningar av utbildningsdokument.

³³ GR, Uppdrag om att utreda förutsättningarna för rättssäker placering och antagning av elever med utländska betyg till gymnasieskola (2016)

Bilaga 1: Utländska betygsskalor

Det finns goda skäl att vara försiktig i tolkningen av utländska betyg, blanda annat för att ett godkänt betyg i det utländska betyget ofta är satt utifrån en skolkontext som är mycket olik den svenska (se vidare i kap. ”Att hantera utländska betyg”). Nedanstående förteckning är avsedd att ge en grundförståelse för innebörden i det utländska betyget, vilken sedan kan fördjupas i arbetet tillsammans med kollegor, externa kontakter, eleven själv och med hjälp av andra källor om utländska skol- och betygssystem. Några sådana källor har använts här och finns beskrivna längre ner i avsnittet ”Om tabellens källor”.

Förteckningen består av de senast kända uppgifterna om vilket betyg som i respektive land är ett godkänt betyg, eller motsvarande, och vilket betyg som är det högsta. I de fall som fler än en skala är redovisad särskiljs dessa av snedstreck. Värdet till vänster i en kolumn motsvaras då av värdet till vänster även i nästa kolumn (ytterligare förklaringar under tabellen).³⁴ Där inget annat anges är all information hämtad från källor som är uppdaterade 2015 eller senare. Flertalet uppdaterades senast 2018.

Observera att tabell och källförteckning fortfarande är under utveckling. Notera versionens datum högst på sidan och meddela gärna [Göteborgsregionens gymnasieantagning](#) om du misstänker att någon uppgift är fel.

Tabell över utländska betygsskalor

Tabell 1. Utländska betygsskalor. Skalans lägsta betyg för godkänt resp. skalans högsta.³⁵

Land	Godkänt (min.)	Högsta betyg	Skala	Huvudkälla
Afghanistan	40	100	0 - 100	Nuffic
Albanien	5	10	1 - 10	Nuffic
Argentina	7	10	<6 - 10	Ambassad
Armenien	3 / 8	5 / 18 - 20	2 - 5 / 0 - 20	Scholaro
Azerbajdzjan	3 / 60	5 / 100	3 - 5 / 60 - 100	Scholaro
Belgien	6	10	1 - 10	Ambassad
Belize	D	A	-	Gymnasieantagningen
Benin	2	5	-	Gymnasieantagningen
Bolivia	D	A	-	Gymnasieantagningen
Bosnien ³⁶	2	5	1 - 5	Ambassad
Brasilien	D / 5	A / 10	E - A / 1 - 10	Ambassad
Bulgarien	3	6	2 - 6	Eurydice
Chile	4,0	7,0	1,0 - 7,0	Ambassad
Columbia	6,0 / 60%	10,0 / 100%	0 - 10 / 0 - 100%	Nuffic
Cypern	C	A	E - A	”Betygssystem [...]”
Danmark	2	12	- 3 till 12	Utbildningsdepartement
Ecuador	6	10	-	Gymnasieantagningen
Egypten	50	100	0 - 101	WENR
Eritrea	D / 40	A / 100	F - A / 0 - 100	Nuffic
Estland	3	5	1 - 5	Ambassad/Eurydice
Etiopien	C	A	E - A	WENR
FAE ³⁷	D / 60	A / 100	F - A / 0 - 100	Scholaro

³⁴ I vissa länder kan det finnas ytterligare skalor som användas parallellt, fr.a. i system med delegerat skolhuvudansvar. De redovisade värdena speglar då de vanligast förekommande skalorna.

³⁵ Se avsnittet ”Om tabellens källor” för mer information om huvudkällorna.

³⁶ Bosnien och Hercegovina

³⁷ Förenade Arabemiraten

Utländska betyg - Hantering och rutiner inom Göteborgsregionen

Land	Godkänt (min.)	Högsta betyg	Skala	Huvudkälla
Filippinerna	75	100	0 - 100	Nuffic
Finland	5	10	4 - 10 (7 steg)	Ambassad
Gambia	50	100	-	Gymnasieantagningen
Grekland	10	20	01 - 20	Eurydice
Irak	50%	100%	0 - 100%	Ambassad/Officiell källa
Iran	10	20	0 - 20	WENR
Island	C	A	D - A	Utbildningsdepartement
Italien	6	10	1 - 10	Eurydice
Jemen	48	100	0 - 100	Scholaro
Kanada	50	100	0 - 100	Gymnasieantagningen
Kenya	D	A	E - A	Eksamenshåndbogen
Kina	60 / 90	100 / 150	0 - 100 / 0 - 150	WENR
Kosovo	2	5	1 - 5	Officiellt dokument
Kroatien	2	5	1 - 5	Ambassad/Officiell källa
Lettland	4	10	1 - 10	Eurydice
Libanon	10/70	20/100	0 - 20/0 - 100	Nuffic
Litauen	4	10	1 - 10	Ambassad/Officiell källa
Marocko	10	20	0 - 20	Nuffic
Mexiko	6 / 60	10 / 100	0 - 10 / 0 - 100	Nuffic
Nederländerna	5,5	10	1 - 10	Ambassad/Officiell källa
Norge	(3) ³⁸	6	1 - 6	Ambassad/Officiell källa
Palestina	50	100		Gymnasieantagningen
Peru	11	20	0 - 20	WENR
Polen	2	6	1 - 6	Ambassad/Officiell källa
Portugal	3	5	1 - 5	"Betygssystem [...]"
Rumänien	5	10	1 - 10	Nuffic
Ryssland	3	5	1 - 5	Ambassad/Officiell källa
Saudiarabien	50	100	0 - 100	Scholaro
Schweiz	4	6	1 - 6	Ambassad/Officiell källa
Senegal	10	20	-	Gymnasieantagningen
Serbien	2	5	1 - 5	Nuffic
Sierra Leone	6	1	-	Gymnasieantagningen
Slovakien	4	1	5 - 1	Ambassad/Officiell källa
Slovenien	2	5	1 - 5	Eurydice
Somalia	60	100	-	Gymnasieantagningen
Spanien	E / 5	A / 10	F - A / 1 - 10	Ambassad/Officiell källa
Syrien	Olika för olika ämnen, nivåerna framgår av betyget			Gymnasieantagningen
Thailand	1 / 50	4 / 100	1 - 4 / 0 - 100	Gymnasieantagningen
Tjeckien	4	1	5 - 1	Gymnasieantagningen
Tunisien	10	20	0 - 20	Nuffic
Turkiet	50,00	100	0 - 100	Ambassad/Officiell källa
Tyskland	4	1	6 - 1	Ambassad/Officiell källa
Uganda	E	A	F - A	Ambassad/Officiell källa
Ungern	2	5	1 - 5	Ambassad/Officiell källa
USA	D / 60	A / 100	F-A / 0 - 100	WENR
Vitryssland	3 / 3	5 / 10	-	Gymnasieantagningen
Österrike	4	1	5 - 1	Ambassad/Officiell källa

Tabellförklaringar: Redovisas flera skalor särskiljs dessa av snedstreck, värdet till vänster i en kolumn motsvaras av värdet till vänster även i nästa kolumn. En uppgift som saknas i källan betecknas med ett bindestreck och "Godkänt (min.)" betyder att angivet värde är det lägst möjliga för att anses ha uppnått kunskapskraven i ett ämne.

³⁸ Det finns inga underkända betyg i norsk grundskola och efter avslutad grundskola har alla elever rätt till tre års gymnasieutbildning oavsett betyg. Betyg 3 uttrycker att eleven har "nokså god kompetanse i faget", dvs ganska bra kompetens inom ämnet. Uttrycket "bestått" (godkänt) används som betyg i enstaka ämnen.

Om tabellens källor

I tabellen uppges för varje land en "huvudkälla", d.v.s. den källa som jag har bedömt vara det mest trovärdiga underlaget. I regel har dock också andra källor använts parallellt för att nå så hög grad av tillförlitlighet som möjligt. Exempelvis har en del av Gymnasieantagningens äldre uppgifter stärkts av att de överensstämmer med aktuella betygskopior. Några uppgifter kan dock ändå vara felaktiga. Sekundära källor med huvudsakligen översatt innehåll innebär ett naturligt mått av osäkerhet, syften och mål som skiljer sig ett annat.

Betygsskalor är generellt bättre beskrivna på gymnasienivå än för grundskolan. Jämfört med antagningen till gymnasiet är rekrytering till högre utbildning i högre grad internationaliserad. Betygsskalor på gymnasienivå är därför naturligt av störst intresse i relationen mellan länder.³⁹

Landspecifika begrepp går lätt förlorade och tolkas fel när de uttrycks på ett annat språk.⁴⁰ Ett standardiserat begrepp som "secondary", avsett att öka jämförbarheten i internationella översikter, kan få olika betydelser i olika kontexter. Oftast inbegriper "secondary" både det som i ett visst land motsvarar högstadiet ("lower secondary") och gymnasiet ("higher secondary"), men i mer översiktliga beskrivningar kan det också användas som en förkortning för enbart den högre nivån, "higher secondary". I sådana fall kan det därför vara svårt att avgöra vilket stadie som en beskriven skala relaterar till.

Ambassad/Officiell källa

Drygt 25 av 100 kontaktade ambassader, huvudsakligen i Sverige, besvarade under tiden januari till april 2019 frågor om aktuella betygsskalor i länderna de företräder. Svaren har i vissa fall bestått av kortare beskrivningar och i andra av fylliga svar med bilagda departementsdokument och/eller -länkar. I några fall har kontakten gått vidare till och besvarats av ländernas utbildningsmyndigheter. Med få undantag utgör dessa kontakter, dokument och länkade webbsidor denna sammanställnings mest uppdaterade och tillförlitliga källor. Detta inkluderar också den officiella information som i enstaka fall har inhämtats på annat sätt.

Betygssystem i internationell belysning. Skolverket 2017

Kunskapsöversikt som behandlar betyg och kunskapskrav ur ett internationellt perspektiv och bl.a. inkluderar en jämförelse mellan olika länders betygssystem. Ca. 25 länder ingår, företrädesvis europeiska, varav det ägnas fördjupande kapitel åt 15. Rapporten fokuserar på grundskolan, men p.g.a. svårigheten i att hitta tillförlitlig information fokuserar författarna i den avslutande tabellbilagan på grundskolans *tidigast* använda betygsskala, något som inte alltid motsvarar den för äldre grundskoleelever. Författare till rapporten är Christian Lundahl, Magnus Hultén och Sverre Tveit.

Eksamenshåndbogen, Danmark

Eksamenshåndbogen är ett hjälpmedel som är avsett att underlätta bedömning och erkännande av slutförda gymnasiestudier. Den publiceras av Uddannelses- og

³⁹ Skolverket, Betygssystem i internationell belysning, s.180 (2017)

⁴⁰ Skolverket, Betygssystem i internationell belysning, s.178 (2017)

Forskningministeriet som bl.a. har i sitt uppdrag att utvärdera utländska utbildningar inför högre studier. Tillsammans med Vurderingsdatabasen och Landehåndbogen ger handboken en grundläggande förståelse för utländska utbildningssystem, i vissa fall med information om skalor även på grundskolenivå. Tjänsten finns med i UHR:s lista över länkar om utländsk utbildning.⁴¹

Eurydice, EU

Encyklopedi över de nationella utbildningssystemen som administreras av Europeiska Kommissionen. Den inbegriper drygt 40 europeiska länder och bygger på de europeiska ländernas självrapportering om sina utbildningssystem, oftast av nationella myndigheter och departement. Informationen tolkas därmed ”inifrån”, men skiljer sig också i detaljrikedom och uppdateringsfrekvens.⁴² Eurydice ingår UHR:s förteckning över länkar om utländsk utbildning.⁴³

Nuffic, Nederländerna

Nuffic är en oberoende och icke vinstdrivande organisation som arbetar för internationell samverkan på utbildningsområdet, däribland genom att utvärdera utländska betyg och diplom. Uppgifterna i tabellen är hämtade från en samling innehållsrika dokument om utbildningssystem i ca. 90 länder. Flest uppgifter finns på gymnasial nivå eller högre, men informationen om grundskolan är god och inbegriper i flera fall också uppgifter om grundskolans betygsskalor. All använd information finns i engelsk översättning och har uppdaterats någon gång under de senaste fyra åren. Nuffic ingår i UHR:s internationella kontaktnät.⁴⁴

Scholaro Pro, USA

Webbaserad databas med kortfattade uppgifter om utbildningssystem i drygt 200 länder. Under namnet Classbase beskrivs den i rapporten ”Betygssystem i internationell belysning” där författarna gör bedömningen, även de inte kan bekräfta pålitligheten, ”att den för många länder ger en detaljerad beskrivning av betygsskalor”. De konstaterar dock också att det ofta saknas information om betyg på grundskolan.⁴⁵

WENR, World Education News & Reviews, USA/Kanada

WENR är en nyhetskälla med information om internationella utbildningar vars samling artiklar om utländska utbildningssystem inbegriper ca. 40 länder från alla världsdelar, generellt med mycket innehållsrik information även om grundskolan. Moderorganisationen World Education Services (WES) ingår i National Association of Credential Evaluation Services (NACES) som i sin tur finns med i det amerikanska utbildningsdepartementets lista över aktörer som utvärderar utländska utbildningar inför studier i USA eller Kanada.⁴⁶

⁴¹ Bedömningshandboken – länkar om utländsk utbildning (läst 190523)

⁴² Skolverket, *Betygssystem i internationell belysning*, s.178 (2017)

⁴³ Bedömningshandboken – länkar om utländsk utbildning (läst 190523)

⁴⁴ UHR via personlig kontakt (2019) och UHR, *Bedömningshandboken – länkar om utländsk utbildning* (läst 190523)

⁴⁵ Skolverket, *Betygssystem i internationell belysning*, s.181 (2017)

⁴⁶ NACES, *Directory of NACES Members* (läst 190523) och International Affairs Office, U.S. Department of Education, *Recognition of Foreign Qualifications* (2018)